

SELVITYKSET VUODEN 2024 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA

Arviointikertomuksen maininta – <i>tässä esitetyt kysymykset, tarkemmin arviointikertomuksessa</i>	Selvitys/toimenpide
	Kukin toimiala vastaa osaltaan, koonti johtoryhmä (8.9.2025)
Yhteiset S. 2–3 (Johdanto): <i>”Pöytäkirjojen laatuun tulee kiinnittää huomiota. Pöytäkirjoista on puuttunut dokumentointia kokouksen ja päätöksenteon kulusta sekä mm. päätösten kustannusvaikutuksista. Päätöspöytäkirjoilla viitataan liitteisiin, joita ei kuitenkaan ole netissä päätöksen liitteenä. Mikäli liite ei ole salainen se tulisi aina olla netissä pöytäkirjan liitteenä. Pöytäkirjojen tulee olla sellaisia, että kuntalaisen on mahdollista ymmärtää päätöksenteon perusteet.</i> <i>Kustannusvaikutusten sekä toimivallan perusteiden lisääminen pöytäkirjoihin on osa sisäisen valvonnan prosessia, jolla voidaan varmistaa kyseisen instanssin valtuudet tehdä päätös. EVA-arvioinnin käyttöönotto tarvittavassa laajuudessa laahaa yhä ja tähän tulee kiinnittää huomiota kaikilla toimialoilla.</i> <i>Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että kaupunki tulevien valtuustokausien aikana panostaa enemmän uusien valtuustojen yhteistoimintaan ja valtuutettujen ryhmäytymiseen.</i> <i>Valtuustokauden aikana esille nostetut hyvän ja kunnioittavan vuorovaikutuksen pelisäännöt olisi myös hyvä käydä yhdessä läpi.”</i>	Mikäli päätöksenteossa viitataan selvästi liitteeseen, tulee liitteet julkaista verkossa, ellei kyseessä ole erikseen salassa pidettävä asiakirja. Kustannusvaikutuksen kirjaamiseen päätöksenteolle on kiinnitetty huomiota. Tarkennetaan kirjauksia myös kokouksen ja päätöksenteon kulkuun liittyen. Ks. Ennakkovaikutusten arviointi (arviointikertomuksen maininta s.19–20). Luottamushenkilöiden opas hyväksytty kaupunginvaltuustossa ja opas käyty läpi myös erillisessä koulutustilaisuudessa.
S. 37 (Henkilöstö): <i>”Kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden välinen vuorovaikutus on kaupungin kehittymisen kannalta elintärkeää. Tästä syystä esim. Yt-toimikunnassa myös luottamushenkilöiden aktiivinen osallistuminen on elintärkeää oikean kanssakäymisen ja arvostuksen luomiseksi. Arvostava työilmapiiri auttaa sekä henkilöstöä jaksamaan arjessa, mutta myös luottamushenkilöitä jaksamaan vaikuttamistyössä. Molemmien puoleinen arvostava keskustelukulttuuri on ainoa oikea tie pysyvyyteen. Myös työssäjaksamisen kannalta keskustelukulttuuriin on syytä kiinnittää huomiota myös jatkossa. Arvostavassa työilmapiirissa kukin jaksaa paremmin ja pystyy toimimaan tehtävässään tuottavammin.”</i>	Luottamushenkilöt ovat tärkeässä roolissa yhteistoiminnassa ja heidän osallistumisensa yhteiseen kehittämiseen on tärkeää. Avointa keskustelukulttuuria tuetaan paitsi käytännön kokoustilanteissa, niin myös kokousmateriaalien huolellisella valmistelulla, jolla varmistetaan, että luottamushenkilöillä on kaikki tarvittava tieto käytettävissään ennen yhteisiä kokouksia. Kokouksissa ilmapiiri on arvostava ja kunnioittava ja luottamushenkilöiden kanta tuodaan esiin aktiivisesti ja rakentavasti.

SELVITYKSET VUODEN 2024 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA / KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT

Arviointikertomuksen maininta - tässä lyhyt lainaus, tarkemmin asiasta arviointikertomuksessa	Selvitys/toimenpide
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	Konsernihallinnon toimialatiimi
S. 9 (Käyttötalousosan ja tuloslaskelmaosan toteutuminen): <i>Taulukosta käy ilmi, että poikkeamat alkuperäiseen talousarvioon olivat merkittäviä etenkin konsernipalveluissa. Tarkastuslautakunta arvioi, että vuoden 2024 talousarvio on toteutunut vaihtelevasti.</i> S. 19–20 (Konsernihallinto): <i>”Konsernihallinnon tavoite Päivitetään ennakko vaikutusten arviointiohjeistus (EVA) ja arviointimenettely vakiinnutetaan, on toteutunut osittain ja valmiusaste on 10 % kun päivityksen valmistelu on käynnistynyt. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi on kirjattu eri näkökulmien osalta useampaan eri lakiin kuntien tehtäväksi. Esimerkiksi ympäristövaikutusten sekä asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvien päätösten arviointi ovat kunnille lakisääteisiä. Tähän olisi olemassa esim. Kuntaliiton sähköinen työväline, joten miksi käyttöönotto laahaa?</i> <i>Konsernihallinnon henkilöstöasioiden riskienhallinnassa on yhä suurin osa tavoitteista toteutunut vain osittain. Koska ohuen organisaation riski on tunnistettu ja organisaation toimenkuvat ovat kasvaneet mm. työllisyysasioiden siirtyessä kuntaan, pitää tarkastuslautakunta erittäin tärkeänä asian hoitamista kuntoon. Laadukkaan päätöksenteon takana on hyvä valmistelu ja muutosvaiheessa täytyy toimenkuvaan kuuluvan tiedon siirtyminen jatkajalle olla varmistettu.</i> <i>Osaamisen pääoman säilyttäminen on yhtä tärkeää kuin taloudellisen pääoman säilyttäminen. Työnantajana kaupungin pitäisi luoda käytänteet ja niihin tarvittavat resurssit, joilla jokainen työntekijä voi dokumentoida oman työtehtävänsä rutiinit, olennaiset tiedot, vastuut ja määräajat. Tämä on tärkeää henkilöstömuutoksien aikana mutta myös työuran aikana, esimerkiksi tuuraaminen ja töistä irti päästäminen loman aikana on helpompaa.</i> <i>Tarkastuslautakunta on myös kiinnittänyt huomiota esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan virheellisen tiedon levittämiseen ja kaupungin henkilökunnan moittimiseen. Jokaiseen viestiin ei ole tarkoituksen mukaista vastata mutta onko kaupungilla kehtään, joka oikoo virheellisiä tietoja, vaikka Facebookin Sastamalan keskusteluseinällä? Yksittäisen virkamiehen maalittaminen on erilaisissa mittasuhteissa kuin se aiemmin, ennen (epä)sosiaalista mediaa oli, onko kaupungilla antaa tukea tällaisen ryöpytyksen kohteeksi joutuvalla työntekijällä?</i>	Konsernipalvelujen merkittävimmät poikkeamat on esitetty tilinpäätöskirjassa. Poikkeamat aiheutuivat ennakoitua suuremmista tuloista ja siitä, että määrärahoja ei käytetty tuhlaavasti, kun toiminnalliset tavoitteet kuitenkin saavutettiin kohtuullisesti. Jatkossa myös määrärahoja muutetaan tarvittaessa pienemmiksi, jottei merkittäviä poikkeamia esiinny. Jotta ennakko vaikutusten arviointi (EVA) saadaan juurrutettua sellaiseksi toimintamalliksi, jota aktiivisesti käytetään, edellyttää se yhteiskehittämistä yhdessä toimialojen ja vastualueiden kanssa. Yhteiskehittäminen vaatii ajallisesti pidemmän prosessin kuin valmiina annettu ohjeistus. Yhteiskehittäminen on kannattavaa sitoutumisen ja EVA-arvioinnin käytettävyyden näkökulmasta. Ennakko vaikutusten arviointi on kirjattu sanallisesti valtaosaan päätöksistä. Työllisyyspalveluissa on kiinnitetty huomioita niiden toimintojen haavoittuvuuteen, jotka ovat yksittäisten asiantuntijoiden vastuulla. Valtiolta liikkeenluovutuksella siirtyneellä henkilöstöllä oli hyvin eriytynyttä osaamista ja heti keväällä ryhdyttiin henkilöstön koulutukseen, jolla tavoitellaan osaamisen laajentamista laajempiin tehtäviin keskitetyissä palveluissa. Asiakaspalvelussa siirryttiin omavalmentajamallista myös oma tiimi –malliin, jolloin henkilöasiakkaiden palveluun osallistuu useampi asiantuntija, joilla erilaista osaamista asiakkaan eteenpäin auttamiseksi eikä palvelut jää yhden asiantuntijan osaamisen varaan. Tiimimäisen työskentelyn on koettu parantavan myös henkilöstön työhyvinvointia ja tuottavan asiakastyössä parempia tuloksia. Kaupunki ei lähde oikomaan sosiaalisen median hallitsematonta kirjoittelua, mutta mikäli yksittäiset viranhaltijat/työntekijät kokevat kirjoittelun loukkaavana tai sillä on muuten vaikutusta yksilölliseen tai yhteisölliseen työhyvinvointiin, niin kaupunki tarjoaa kattavaa keskusteluapua ja muun muassa työterveyshuollon, työhyvinvoinnin ja työsuojelun toimijat ovat asiassa sekä yksittäisten työntekijöiden että työyhteisöjen tukena.

Nuorten kesätyöllistäminen on vähentynyt vuodesta 2023 noin 20 %. Nuoren tulee nykyään etsiä itse kesätyöpaikka ja yhdessä työnantajan kanssa täyttää Kesätyösetelihakemus, ja lähettää se allekirjoitettuna. Nuoren vastuu on lisääntynyt aiempaan käytäntöön verrattuna. Tarkastuslautakunta pohtii, onko tällä yhteys kesätyöllistämisen vähenemiseen, onko prosessi liian vaikea? Monille nuorille jo TET- paikkojen hakeminen on ison kynnyksen takana. Tämä järjestelmä suosii ennestään aktiivisia nuoria tai niitä, joilla on omien verkostojensa tuki työnhaussa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikki mahdollinen tehdään kesätyöllistämisen lisäämiseksi, vaikka se vaatisi asioiden tekemistä nuorten puolesta työllistymisen alkuun pääsemiseksi.

Hyvinvointikertomuksen lasten ja nuorten indikaattoreista erottuvat ammattioppilaitoksissa opiskelevat nuoret, joiden kokemus terveydentilasta ja huolta herättävä päihteidenkäyttö ovat sekä valtakunnan että Pirkanmaan keskiarvoa heikommalla. Tämä herättää huolta muun muassa tulevaisuuden työkyvyn rakentamisesta. Toimenpiteitä nuorten hyvinvoinnin edistämiseen tarvitaan.”

S. 23 (maankäyttö): ”Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteen yhdestä uudesta teollisuusalueesta ei voida katsoa täyttyneen Häijään Säästömarkkin lisärakentamisella.”

Prosessi ei ole muuttunut kuin siltä osin, että hakemusvaiheessa työnantajalla on jo työntekijän, eli nuoren tiedot selvillä. Aiemmin työnantajat hakivat kesätyötehtäviä tietämättä löytävätkö edes sopivan ikäistä tekijää. Kesätyöllistämistuki on osa yrittäjyyskasvatusta, tarkemmin sanottuna työelämätaitojen vahvistamista. Kaikki kesätyöseteliin oikeutetut nuoret ovat saaneet tietoa, kun yritysasiantuntija on kiertänyt kaikilla yläkouluilla kertomassa kesätyösetelistä ja sen hakemiseen liittyvästä prosessista.

Kouluterveyskyselyssä, johon hyvinvointikertomuksen indikaattorit perustuvat, haastaa koko maan tasolla se, että ammatillisten oppilaitosten vastausprosentti jää kouluterveyskyselyssä noin 30 %:iin. Tämä haastaa tulosten luotettavuutta skaalautumista. Tärkeää olisi, että jokaisella toimijalla olisi systemaattinen malli kouluterveyskyselyyn vastaamiseen. Nuorille valmistuu oma hyvinvointia tukeva suunnitelma osana nuorten palveluiden monialaista verkostoa (nuorisolaki 9 §) ja osana työllistymisen monialaista edistämistä (TYM-laki 16 §).

Lainsäädäntömuutos vuoden 2025 alusta toi velvoitteen järjestää osana työllistymisen monialaista edistämistä myös nuorille monialaista palvelua ja arvioida nuorten palvelutarpeita. Sastamalassa aloitti tammikuussa 2025 toimintansa nuorten Ohjaamo, johon on koottu usean eri organisaation ammattilaisten palveluja nuorille. Ohjaamo-toimintaan osallistuvat säännöllisesti työvoimapaikat, hyvinvointialueen sosiaalityö, koulutuskuntayhtymän koulutussuunnittelija ja etsivä nuorisotyö. Toimintaa koordinoitaa työvoimapaikasta. Asioida voi sekä ajanvarauksella että ilman aikavarausta Ohjaamon aukioloaikoina. Muita asiantuntijoita ja palvelujentuottajia ovat mm. Valtion palveluista talous- ja velkaneuvonta, Sastamalan opisto, joka tuottaa erilaisia valmennuksia Ohjaamon tiloissa, kolmannen sektorin toimijat tarjoamalla osallisuutta tukevia palveluja / harrastustoimintaa sekä yrittäjät / henkilöstöpalveluyritykset- työllistymisen tueksi.

Työvoimapaikojen aloitteesta Sastamala-opisto on laajentanut omaa tarjontaansa, joka tukee kansalaistaitoja mm. digitaalinen asiointi, vuorovaikutustaidot, yrittäjyyskasvatus, maahanmuuttajien kotoutuminen ja kielitaidon kehittäminen sekä harrastusmahdollisuudet.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen osalta maankäytön kohta 2 on kirjattu väärin. Oikea kirjaus olisi ollut, että toiminnalliset tavoitteet toteutuvat osittain.

Arviointikertomuksen maininta - tässä lyhyt lainaus, tarkemmin asiasta arviointikertomuksessa	Selvitys/toimenpide
SIVISTYSTOIMI	Sivistysltk (27.8.2025 § 79) kaupunginhallitus
s. 25–26 (sivistystoimi): ” Tarkastuslautakunta toteaa, että koko kouluyhteisön sosiaaliseen ja psyykkiseen turvallisuuteen sekä kouluviihtyvyyteen on olennaista panostaa pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti kaikilla kouluasteilla. Teema on keskeinen esimerkiksi oppilaiden mielenterveyden, sosiaalisten taitojen kehityksen, työelämävalmiuksien ja oppimistulosten kannalta. --- Sastamalan oppilaskuljetukset ja palveluliikenne kilpailutettiin vuonna 2022. Sopimuskaudeksi 2.5.2023 - 31.7.2025 valittiin selvästi muita alhaisemman hinnan tarjonnut yritys. Kuljetukset toimivat hyvin. Yritys kuitenkin ilmoitti 22.10.2024 jättävänsä optiovuoden käyttämättä, mikä tuli kaupungille yllätyksenä. Kaupunki järjesti markkinavuoropuhelun 26.11. ja lopputulos oli, että kaupunki solmi uuden sopimuksen suora-hankintana ajalle 1.8.2025-31.7.2026, perusteluna oli äärimmäinen kiire. Sopimuksen arvo oli 2,22 milj. euroa, siis 550 000 e korkeampi kuin sopimuskauden hinta lukuvuoden kuljetuksille, joka oli 1,67 milj. euroa. Liikennöitsijävetoiseen malliin siirtyminen ja kilpailutus ei näin ollen valitettavasti tarjonnut sellaista säästöä, mistä kilpailutuksen jälkeen puhuttiin. Myös kilpailu- ja kuluttajavirasto on vaatinut kaupungilta vastauksia siitä, miksi kävi niin, että suora-hankintaan päädyttiin. On selvä, ettei kunnan tulisi joutua tällaiseen ”pakkora-koon”. Tarkastuslautakunta kehottaakin kuntaa jatkossa kehittämään prosessia niin, että optiovuoden käytöstä tai käyttämättä jättämisestä on hyvissä ajoin päästy sopimukseen yrityksen kanssa. <u>Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miksi neuvotteluista optiovuoden käytöstä ei aloitettu ajoissa.</u> ”	Kouluyhteisöjen sosiaalinen ja psyykkinen sekä fyysinen turvallisuus on keskeinen osa perustyötä ja jatkuvaa kehittämistä. Kehittämistä tehdään koulukohtaisesti sekä koko kunnan tasolla verkostojen yhteistyönä (perhekeskusverkosto). Sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja ja arjen taitoja opetetaan päivittäin osana opetussuunnitelman toteuttamista sekä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Työelämävalmiuksia opetetaan opetussuunnitelman mukaisesti kaikilla luokka-asteilla mm. laaja-alaisena osaamisena, työskentelytaitojen sekä oppiaineiden opetuksessa sekä tet-harjoittelujen kautta. Optiokauden sisältävissä sopimuksissa lähtökohtana on option käyttäminen, ellei option käyttämättä jättämiselle ole ilmennyt erityisiä perusteita. Säännöllisessä yhteydenpidossa Sastamalan kaupungin ja palveluntuottajan välillä ei missään vaiheessa käynyt ilmi, että palveluntuottaja aikoo irtisanoa sopimuksen. Päinvastoin liikennöinti oli sujunut koko siihen mennessä kuluneen sopimuskauden kaupungin näkökulmasta moitteettomasti ja jota myös saatu asiakaspalaute tuki. Uuden hankinnan valmistelu aloitettiin välittömästi palveluntuottajan ilmoituksen jälkeen.

SELVITYKSET VUODEN 2024 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA / TEKNINEN TOIMI

Arviointikertomuksen maininta - tässä lyhyt lainaus, tarkemmin asiasta arviointikertomuksessa	Selvitys/toimenpide
TEKNINEN TOIMI	Tekninen ltk (19.8.2025 § 78) Sastamalan Veden jk (20.8.2025 § 27) kaupunginhallitus
S.7 (Käyttötalouden ja tuloslaskelmaosan toteutuminen): ”Sastamalan Vesi liikelaitoksen tulos oli 386 073 euroa talousarviossa määriteltyä heikompi.” S. 10 (Investointiosan toteutuminen): ”Sastamalan Veden investointien määräraha ylittyi 285.000 eurolla.”	Ylityksistä raportoitiin tilinpäätöksen yhteydessä. Sateinen vuosi 2024 aiheutti vuotovesimäärän merkittävän kasvun ja näin ollen myös jätevesien käsittelykustannusten huomattavan suuren nousun. Investointimenojen ylitys johtui jäteveden pumppaamoiden automaatiosta löytyneen tietoturvariskin poistamisesta sekä yllättävästä saneeraustarpeesta Kolisevantiellä.

S. 11 (Kaupungin talouden tunnuslukujen arviointi): <i>"Mikäli kaupungilla on tapana kirjata normaalit vuosikulut investointeihin, tulos näyttää paremmalta kuin se tosiasiallisesti olisi. Rakennusten arvot ovat ylisuuria, mikäli normaali huoltomaalaus kasvattaa niiden arvoa. Tällöin varallisuusasema on vääristynyt."</i>	Huoltomaalauksia eli ns. normaalia huoltoa ei kirjata investointeihin. Suuremmat julkisivukorjaukset, kuten kaupungintalon rappauskorjaus ja julkisivuverhoilun korjaukset kirjataan investointeihin.
s. 17 (Konsernitason taloudellisen tuloksen arviointi): <i>"Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että vanhoista huonokuntoisista kiinteistöistä luovutaan. Ulospäin vaikuttaa kuitenkin siltä, että Sastamalan Vuokratalojen ainoat konkreettiset toimet tilojen käyttöasteen parantamiseksi on vanhojen kiinteistöjen purkaminen. Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että tuleville vuosille suunnitellaan peruskorjauksia, jonka myötä asunnot muuntuvat kokoluokaltaan vuokrattavammiksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Sastamalan Vuokratalot yhdessä kaupungin kaavoituksen kanssa laatisivat pidemmän aikavälin suunnitelman kaupungin vuokra-asuntojen tarpeesta tukemaan kaupungin strategiaa. Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että Vuokratalojen sitovat tavoitteet ovat minimaatimuksia elinkelpoiselle yritystoiminnalle."</i>	Sastamalan Vuokratalot Oy:llä on kiinteistöjä kaupunkikeskuksessa sekä kyläkeskittymissä eri puolilla kaupunkia. Keskustan asuntojen osalta käyttöaste on pääosin hyvä ja siinä ei ole suuria vaihteluita. Kyläkeskuksissa taas käyttöasteet vaihtelevat huomattavasti ja saattavat muuttua lyhyenkin ajan sisällä. Kohteet, joihin purkutoimet ovat kohdistuneet ovat olleet korkean korjausvelan ja matalan käyttöasteen kohteita, jotka ovat olleet yhtiölle tappiollisia. Purkutoimien lisäksi käyttöastetta on pyritty parantamaan syksystä 2024 alkaen vuokrausta edistävällä kampanjalla, jossa asunnon vuokraavalle on luvattu teknisen isännöitsijän hyväksymän maalikorjausremontin maalit Vuokratalojen puolesta sekä kuukauden vuokra hyvityksenä. Edellä mainitulle kampanjaedulle on ollut käyttäjiä. Edun hyvinä puolina on asukkaalle mieleinen korjaustulos ja yhtiölle kokonaisedullinen pintakorjaus, joka muuten olisi teetetty ulkopuolisella maksullisena. Asunnoista on myös tehty keväällä 2025 kaupungin yrityspalveluille kiinteähintainen yritysvuokratarjous, jolla voidaan tarjota kalustettua asuntoa yritysten tilapäisen asunontarpeen edesauttamiseksi. Lisäksi yhtiö tulee esittämään uudelle hallitukselle muutamia uusia kampanjamalleja heikompien käyttöasteiden alueiden asuntojen menekin edistämiseksi. Mm. edellä mainituilla toimenpiteillä yhtiö on pyrkinyt ja pyrkii purkutoimien lisäksi saamaan käyttöasteen nousuun vuodenvaihteen 2024–2025 vastaanottokeskuksen poistumisen aiheuttaman käyttöasteen voimakkaan pudotuksen jälkeen. Nousua käyttöasteessa on saavutettu n. 5 % -yksikköä vuodenvaihteen tilanteeseen nähden. Uudisrakentamisen osalta on käyty keskusteluja kaavoituksen kanssa eri vaihtoehtoista. Pitkän tähtäimen suunnitelman/suunnittelun osalta yhtiö tulee avaamaan keskustelun kaavoituksen suuntaan. Sekä uudisrakentaminen että olemassa olevien rakennusten peruskorjaaminen edellyttää kaupungin tekemää pääomitusta yhtiöön.
S. 32: <i>"Tilakeskuksen toiminnalliset tavoitteet liittyvät kaikki yhteen strategiseen tavoitteeseen "Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen". Tarkastuslautakunta kehottaa tilakeskusta miettimään tavoitteita kaikkiin strategian osa-alueisiin, jotta kokonaiskuva kaupungin tavoitteista olisi selkeä."</i>	Tavoitteita tarkennetaan vuodelle 2026.
S. 33: <i>"Tarkastuslautakunta pohtii, millä tavalla yhdyskuntatekniikan puolella mitataan tai arvioidaan toiminnan tuloksellisuutta. Tarkastuslautakunta toivoo mittareita tuloksellisuuden arviointiin."</i>	Mittareita tarkennetaan vuodelle 2026.